ZARZĄDZENIE Nr 5/2012

Kierownika Gminnego Zespołu Oświaty

z dnia 26 marca 2012r.

w sprawie: *ustalenia procedur zarządzania ryzykiem w Gminnym Zespole Oświaty we Włocławku*

Na podstawie art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z póź. zm.)

zarządzam, co następuje:

§1. Ustalam procedury zarządzania ryzykiem w Gminnym Zespole Oświaty we Włocławku w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego Zarządzenia.

§2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

KIEROWNIK
Gminnego Zespołu Oświaty
Anna Ledzion

Tr(W)-182 RADCA PRAWNY
Robert Nadskakulski

Załącznik
do Zarządzenia
Kierownika Gminnego Zespołu Oświaty
we Włocławku
z dnia 26.03.2012r.

PROCEDURA
zarządzania ryzykiem
w
Gminnym Zespole Oświaty we Włocławku

I. Postanowienia ogólne.

§1 Gminny Zespół Oświaty jest jednostką organizacyjną Gminy Włocławek działającą w formie jednostki budżetowej.

§2 Misją Gminnego Zespołu Oświaty jest prowadzenie spraw związanych z realizacją polityki oświatowej Gminy Włocławek.

§3 Realizacja zadań oraz osiąganie celów, dla których GZO został powołany wymaga spójnego i skutecznego podejścia do ryzyka czyli zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, mających wpływ na jego funkcjonowanie.

§4 Procedurą zarządzania ryzykiem objęte są wszystkie sfery działalności GZO oraz pracownicy wykonujący wyznaczone im zadania i cele.

§5 Procedury zarządzania ryzykiem zostały opracowane na podstawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych zawartych w Komunikacie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009r. i stanowią element systemu kontroli zarządczej funkcjonującej w Zespole.

§6 Zarządzanie ryzykiem jest nierozłącznym elementem kontroli zarządczej, która stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań statutowych oraz ich jakości w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy oraz jest realizowane na I poziomie kontroli zarządczej.

II. Ustalenia szczegółowe

§7 Obszary ryzyka.

1.Realizacja zadań wynikających z zapisów obowiązujących przepisów prawnych i aktów prawa miejscowego.

2.Realizacji zadań statutowych w aspekcie zabezpieczenia środków w budżecie (zadania są ograniczone budżetem).

3.Standardy i poziom realizacji zadań w zakresie oświaty realizowanych przez pracowników GZO w obrębie wszystkich stanowisk.

4.Realizacja zadań zgodnie z procedurami postępowania administracyjnego (terminowość, rzetelność).

5.Gospodarowanie środkami pieniężnymi i majątkowymi GZO (zasoby rzeczowe, majątkowe).

6.Ryzyko naruszenia dyscypliny finansów publicznych podczas realizowania zadań statutowych własnych i zleconych.

7. Zapewnienie ochrony danych osobowych.

8.Realizacja zadań z zakresu zamówień publicznych zgodnie z zapisami ustawy Prawo zamówień publicznych i Regulaminu udzielania zamówień publicznych do 14 tys. euro dla Gminnego Zespołu Oświaty we Włocławku.

§8. Identyfikacja ryzyka

1. Możliwość występowania ryzyka w osiągnięciu celów i realizacji zadań, która skłania do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwaniu form obrony przed negatywnymi skutkami i dostosowania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożne podejście do ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności a kontrolowaniem ryzyka. Celem zarządzania ryzykiem jest jego ograniczenie oraz zabezpieczenie przed skutkami poprzez: rozpoznanie (czyli identyfikowanie ryzyka), ocenę (przy pomocy określonych mierników), zarządzanie ryzykiem (polega na badaniu efektywności i skuteczności podejmowanych działań, poprzez systemy kontroli wewnętrznej i zewnętrznej), kontrolę zarządzania ryzykiem (istotą podjętych działań jest ocena zastosowanych metod redukcji ryzyka, prowadząca do skutecznego i efektywnego realizowania celów i nałożonych zadań.

2. Wszystkie informacje o ryzyku wprowadza się do „Rejestru ryzyka". Rejestr ryzyka prowadzony jest w formie papierowej. Powinien zawierać wszystkie rodzaje zidentyfikowanego ryzyka, przyczyny jego powstawania, skutki jakie może rodzić oraz mechanizmy kontrolne i ewentualnie osoby odpowiedzialne za realizację zadań wykluczających ryzyko.

§9 Kategorie ryzyka

1. **Ryzyko działalności** (np. realizacja misji GZO, poszczególnych zadań).

2.**Ryzyko zasobów ludzkich** (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, urlopy macierzyńskie, rezygnacja z pracy, zatrudnienie nowych pracowników, nie satysfakcjonujące wynagrodzenie).

3.**Ryzyko finansowe** (np. zabezpieczenie środków na poziomie umożliwiającym realizację zaplanowanych zadań, hipotetyczne przewidywanie potrzeb, terminowość spływania środków finansowych).

4. **Ryzyko zewnętrzne** (np. uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych).

§10 Poziomy istotności ryzyka

1.**Ryzyko nieznaczne (akceptowane)** – nie wywołuje istotnych zagrożeń dla realizacji zadań.

2.**Ryzyko umiarkowane** – z reguły wywołuje konieczność usprawnienia organizacyjnego, rzeczowego, finansowego dla zrealizowania zadań i podniesienia standardów i jakości usług.

3.**Ryzyko poważne** – stanowi istotne zagrożenie dla zrealizowania zadań, celów i misji GZO, ogranicza możliwość właściwego funkcjonowania, uniemożliwia realizację zadań i osiągania standardów w znacznych obszarach, wywołuje konieczność podejmowania niezwłocznych działań wewnętrznych i na zewnątrz GZO (w porozumieniu z Wójtem Gminy)

§11 Zarządzanie ryzykiem w szczególności odnosi się do zagrożenia polegającego na zabezpieczeniu odpowiednich środków w budżecie GZO, które umożliwiają właściwą realizację misji GZO poprzez realizację zadań statutowych i spełnianie standardów jakości pracy.

§12 Analiza ryzyka

Nadzór i monitorowanie ryzyka w Gminnym Zespole Oświaty we Włocławku obejmuje dokonywanie okresowego przeglądu ryzyk w celu określenia, czy dane ryzyko uległo zmianie. Monitorowanie ryzyka obejmuje także zapewnienie skuteczności stosowania mechanizmów kontrolnych. Dokonuje się corocznie identyfikacji ryzyk w odniesieniu do realizowanych celów i zadań oraz podejmuje się decyzję o charakterze reakcji na zidentyfikowane ryzyko.

Analiza ryzyka pozwala na określenie poziomu ryzyka w sposób jakościowy i/lub ilościowy. Każde zidentyfikowane ryzyko podlega analizie mającej na celu oszacowanie:

-prawdopodobieństwa jego wystąpienia **(P)** – ocena punktowa w skali od 1 do 3

P = 1 – bardzo mało prawdopodobne
P = 2 – wydarzenie prawdopodobne
P = 3 – wydarzenie wysoce prawdopodobne

-wpływu (skutku, straty) jaki będzie miało ewentualne wystąpienie tego zdarzenia **(S)** – ocena punktowa w skali 1 do 3.

S = 1 – małe
S = 2 – średnie
S = 3 – wysokie

Łączna relacja (iloczyn) tych dwóch wartości określa istotność ryzyka i obliczana jest według wzoru:

Istotność ryzyka =PxS

gdzie:
R – ryzyko
S – skutki
P – prawdopodobieństwo zdarzenia

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka – do jego określenia należy stosować następujące definicje, które zapisane cyfrowo oznaczają:

1 – małe: istnieją uzasadnione powody, by sadzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się raz w ciągu roku lub nie zdarzy się w ciągu roku,

2 – średnie: istnieją uzasadnione powody, by sądzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się kilkakrotnie w ciągu roku,

3 – wysokie: istnieją uzasadnione powody, by sadzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się wielokrotnie w ciągu roku.

Wpływ (oddziaływanie, skutek) ryzyka na realizację zadań – do jego określenia stosuje się następujące definicje, które zapisane cyfrowo oznaczają:

1-mały- nie wywołuje istotnych zagrożeń dla realizacji zadań, rozwiązanie problemu będzie wymagało nieznacznego nakładu czasu/zasobów, a problem nie spowoduje trwałej szkody i wywrze mały wpływ na wyniki,

2-średni – z reguły wywołuje konieczność usprawnienia organizacyjnego, rzeczowego, finansowego dla zrealizowania zadań i podniesienia standardów i jakości usług,
3- wysoki - stanowi istotne zagrożenie dla zrealizowania zadań, celów i misji GZO, ogranicza możliwość właściwego funkcjonowania, uniemożliwia realizację zadań i osiągania standardów w znacznych obszarach, wywołuje konieczność podejmowania niezwłocznych działań wewnętrznych i na zewnątrz GZO (w porozumieniu z Wójtem Gminy)

Poziom istotności ryzyka
1-3 – ryzyko nieznaczne (akceptowalne)
4-6 – ryzyko umiarkowane (akceptowalne)
7-9 – ryzyko poważne (nieakceptowane)

§13 Reakcja na ryzyko
Wobec zidentyfikowanych ryzyk określa się rodzaj możliwych reakcji. Celem podejmowanych działań w obliczu ryzyka jest ograniczanie zagrożeń i wykorzystanie szans.
Ustala się cztery podstawowe reakcje na ryzyko:

1) **tolerowanie** – ma miejsce w przypadkach, kiedy koszty skutecznego przeciwdziałania ryzyk mogą przekroczyć jego potencjalne korzyści, a zdolności do skutecznego przeciwdziałania zdefiniowanym ryzykom będą ograniczone,

2) **przeniesienie ryzyka** – ma miejsce w przypadku podjęcia decyzji o przeniesieniu ryzyka na inną komórkę, jednostkę, organizację, przy współpracy i akceptacji zewnętrznej wszystkich uczestników procesu; działanie takie jest dopuszczalne, kiedy istnieje zapewnienie, że jednostka nie poniesie strat, a ryzyko będzie zabezpieczone adekwatnie,

3) **wycofanie się** – dotyczy grup ryzyk, które są szczególnie kontrolowane, a ich skutki ograniczane do akceptowanego poziomu,

4) **działanie** – dotyczą kategorii ryzyk, które wymagać będą podjęcia zdecydowanych, przemyślanych i zaplanowanych działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia ryzyka do poziomu akceptowalnego.

§14 Przy ocenie ryzyka należy uwzględniać następujące elementy systemu działalności Gminnego Zespołu Oświaty:
1)wieloletnią prognozę finansową sporządzoną przez Urząd Gminy we Włocławku, w której ujęty jest Gminny Zespół Oświaty;

2) realizację zadań statutowych w kontekście budżetu GZO i planu finansowo – rzeczowego;

3) zgodność z prawem – pracownicy zobowiązani są do wykonywania czynności służbowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;

4) skuteczność i efektywność działania – pracownicy zobowiązani są do rzetelnego, sumiennego i profesjonalnego wykonywania obowiązków służbowych, określonych w Regulaminach i Statucie GZO oraz wynikających z ich zakresów czynności, obowiązków i odpowiedzialności, jak również wyznaczonych w bieżących planach i poleceniach służbowych;

5) wiarygodność sprawozdań – sprawozdawczość finansowa uwzględniająca zasadę zgodności danych, prowadzona terminowo w oparciu o rzetelnie prowadzona rachunkowość;

6) ochrona zasobów GZO – materialnych, prawnych i ludzkich poprzez wdrożenie procedur zabezpieczających dostęp do zasobów wyłącznie przez upoważnionych pracowników, zapewnienie ochrony przed zniszczeniem lub utratą ograniczającą możliwość funkcjonowania GZO, ochronę danych osobowych, zasobów informatycznych, księgowych i majątkowych;

7) zasady etycznego postępowania – znajomość zasad obowiązujących w GZO (zawartych w regulaminach i innych przepisach wewnętrznych) i przestrzeganie ich przez wszystkich pracowników;

8) efektywność i skuteczność przepływu informacji – korzystanie z poziomego przepływu informacji (pomiędzy stanowiskami) i pionowego systemu komunikacji (udzielanie dyspozycji i poleceń służbowych niezbędnych do wykonywania obowiązków). Wykorzystywanie systemu komunikacji poziomej i pionowej w codziennej pracy oraz w trakcie spotkań pracowników GZO, a poprzez to zapewnienie wszystkim pracownikom dostępu do informacji,

9) prawidłowość gospodarki finansowej, budżetowej i sprawozdawczej – szczególna rola Głównego Księgowego GZO, który prowadząc rachunkowość i wykonując wstępne kontrole obowiązany jest do przestrzegania zasad rachunkowości oraz przeciwdziałania przypadkom powodującym naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

§15 Nie rzadziej niż raz w roku dokonuje się okresowej identyfikacji ryzyka i jego poziomu w odniesieniu do zadań realizowanych przez Gminny Zespół Oświaty.

§16 W terminie do dnia 30 listopada każdego roku dokonuje się identyfikacji i oceny ryzyka oraz ustalenia metod przeciwdziałania ryzyku.

§17 Na podstawie dokonanej identyfikacji ryzyka poszczególni pracownicy przygotowują, w obszarze zakresu swoich obowiązków służbowych **„Karty identyfikacji, szacowania i zarządzania ryzykiem" - Formularz Nr 1**

§18 Sporządzone przez pracowników **Karty identyfikacji, szacowania i zarządzania ryzykiem** do dnia 15 grudnia każdego roku przekazywane są Kierownikowi GZO, który dokonuje ich oceny i sporządza **„Zbiorcze zestawienie ryzyk i podejmowanych w Gminnym Zespole Oświaty działań" - Formularz Nr 2**

§19 „Zbiorcze zestawienie ryzyk i podejmowanych w Gminnym Zespole Oświaty działań" stanowi podstawowy dokument niezbędny do uzyskania zapewnienia o stanie kontroli zarządczej w Gminnym Zespole Oświaty.

KIEROWNIK
Gminnego Zespołu Oświaty
Anna Ledzion

Formularz nr 1
do Procedury Zarządzania Ryzykiem

Karta identyfikacji, szacowania i zarządzania ryzykiem

Imię i nazwisko: .....

Stanowisko: .....

Identyfikacja ryzyka/wskaźnik	Występowanie ryzyka Tak/ Nie	Opis ryzyka	prawdopodobieństwo zdarzenia P 1-6	potencjalne skutki S1-6	Ryzyko R = P x S	Dopuszczalne 1- 6 Nieakceptowalne 7 -9
Potencjał i możliwości organizacji						
Duża liczba wolnych etatów						
Duży wskaźnik zachorowalności						
Zbyt wielu pracowników						
Brak pracowników posiadających odpowiednia kwalifikacje, umiejętności lub doświadczenia						
Słaby program szkoleń						
Regularnie niedotrzymywanie terminów						
Zbyt mały budżet						
Rosnące wymagania płacowe						
Niedopracowane procesy zarządcze lub niewykwalifikowana kadra kierownicza						
Identyfikacja problemów w ramach oceny pracowników						
Rosnący lub niedopuszczalny poziom skarg						

Informacje o naruszeniu zasad zachowania						
Informacje o naruszeniu zasad procedur finansowych						
Informacje o naruszeniu regulaminu organizacyjnego						
Wyniki organizacji						
Słabe przygotowanie i planowanie						
Brak realizacji celów organizacyjnych						
Brak monitorowania postępów w realizacji planów lub działań						
Słaba komunikacja						
Słabe planowanie organizacyjne						
Niekorzystne raporty zewnętrznych organów kontrolnych						
Wysoki stopień uzależnienia od zewnętrznych organizacji						
Kwestie prawne						
Informacje o działaniach niezgodnych z prawem						
Brak identyfikacji nowych wymagań prawnych						
Niekorzystne relacje z innymi organizacjami						
Niekorzystne umowy						
Kwestie finansowe						
Trudna sytuacja finansowa						
Duża liczba wykrytych nieprawidłowości podczas kontroli finansowej						
Rosnąca liczba błędów rachunkowych						
Zbyt mały budżet						

Niezgodność z polityką i standardami rachunkowości						
Niedostateczny przepływ środków pieniężnych						
Słaba sprawozdawczość finansowa						
Nadmierne koszty ubezpieczenia						
Działalność operacyjna						
Brak definicji celów i zadań						
Niezadowalający proces decyzyjny						
Brak zdefiniowanych procesów i procedur						
Niewłaściwe systemy informatyczne						
Niedostateczna jakość informacji zarządczej						
Wysoki poziom środków trwałych						
Wymagany wysoki poziom poufności						
Złożoność systemów informatycznych						
Awarie informatyczne						
Naruszenie bezpieczeństwa						
Nałożenie kary przez organy regulacyjne w wyniku niezgodności z przepisami						

Formularz nr 2
do Procedury Zarządzania Ryzykiem

Zbiorcze zestawienie ryzyk i podejmowanych działań.

Lp.	Opis ryzyka	Istotność ryzyka	Przyczyny ryzyka	Skutki ryzyka	Zalecane/ planowane działania i data ich realizacji	Stanowisko odpowiedzialne za wdrożenie działania zapobiegawczego